

Kiadóhivatal:
Kaposvárott, zárda-utca. Ide ezimezendők az előfizetési pénzek, hirdetések és nyilvántérek.
Megjelenik minden pénteken.
Előfizetési díj:
Egész évre 6 frt — kr.
Fél évre 3 frt — kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egyes számok 10 krért
Hegelman Károly
könyvkereskedésében és a kiadóhivatalban kaphatók.

NÉP JOG

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Szerkesztőség:
Kaposvárott, zárda-utca. Ide küldendő a lap szellemi részét illető minden közlemény.
Megjelenik minden pénteken.
Előfizetési díj:
Egész évre 6 frt — kr.
Fél évre 3 frt — kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egyes számok 10 krért
Hegelman Károly
könyvkereskedésében és a kiadóhivatalban kaphatók.

Tisza Eszlár.

A tiszaeszlári dráma első részének utolsó előtti jeleneténél vagyunk: mint már jeleztük a bpesti kir. tábla felmentette a sakterokat, ez ítélet ellen özv. Solymosi Jánosné képviselőben Szalay Károly következő fellebbezést nyújtotta be a nyiregyházi kir. törvényszékhez:

Tekint. kir. tszék mint fenyítő bíróság!
A Bpesti tek. kir. tábla 40881. sz. határozatával, a tek. kir. tszéknek mult évi augusztus 2-án kihirdetett és Schwarcz Salomont ugy társait felmentő ítéletét helyben hagyta; midőn e határozat ellen bejelentett fellebbezés indokait elő terjesztém, az idő rövidsége meg nem engedti, hogy mind azt elmondjam, a melyekből a tek. kir. tábla ítéletének tarthatatlansága nyilvánvaló előttem, s a rendelkezésemre álló alig háromszor 24 óra arra utal, hogy csak egyes odavetett vonásokban kísérek meg rajzolni azt a képet, mely az eszlári zsinagógában elkövetett iszonyu vadállati bünt egész visszataszítósságában tünteti elő.

Mielőtt azonban ezt megkísérteném, ugy tetszik nekem, hogy halgatag nem mellőzhetem a tek. kir. tábla azon nagy fontosságú kijelentését: miként ezen ügy teljes megvizsgálásánál hiányok mutatkoztak; hiányzott a közegészségügyi tanács véleményének indoklása, mely a bizonyítási eljárás fontos adatait képezhetné; s észleltettek egyéb, habár közelebbről fel nem sorolt hiányok is; a tek. kir. tábla ugy látszik érezte hogy e határozott kijelentés után alig bocsátkozhatnék az ügy érdemleges elbírálásába, azért siet hozzátenni, miként a kiegészítéstől most már eredmény nem várható! ezen indokot azonban el fogadni nem lehet; mert:

A közegészségügyi tanács, eleményének a megkereső nyiregyházi törvényszékhez történt eljuttatása alkalmával, értesítette azt arról is, hogy kivánatra indokait is kész közölni, de ha ezt ki nem jelentette volna is, ezen indokok beszerzésének mi sem állhat utjában ma sem; ha tehát a tek. kir. tábla azon véleményben volt — a minthogy helyesen lennie kellett is — miként ezen indoklás a bizonyítási eljárás fontos adatait képezi, annál kevésbé mellőzhető beszerzésének elrendelését mert, hogy e kiegészítéstől miert, mioknál fogva nem várt eredményt még jelezni sem volt képes.

TÁRCZA.

A Somogy megyei fiatalság bálja.

Fényes termek, melyeknek a vármegye főmája adja meg azt az előkelőséget, minőt korcsma, ha még oly arrogantiával emeli is czéjét a „vendéglő” civilizáltabb légkörébe, mindig nélkülöz, válogatott társaság, hol a laiteiner másodosorban számít, drága toillettek, melyek sehogys mutatják a buza árának sülyedését, könnyed, eleven mozgás, elegáns udvariasság, mely nem emelyit, de jól esik: ez a megyeházi bál első képe, melyet a belépőre tesz.

Ez tudniillik „n a g y b a n é s e g é s z b e n”, melynek kellemes öszhangja elfoglal első pillanatra, s a részleteket, csak akkor látod, ha a fényes képen elterülő arany kódón keresztül hatol már a firkészőzsem, hogy megkeresed az elemeket, melyek e pompás egészet alkotják. Az első pillanat élvezet, — a második már több: — édes küzdelem...

Ugy tetszik, szokatlan mondunk. Illusztráljuk csak kissé a mondat, mert a boldog beszédét mai világban csak annak hiszik el szó nélkül, ki új villanyos csodákról beszél. Lássuk tehát, álljunk el egy sarokba, hol igénytelenységünk egyetlen bámulása nem szur szemet, csak arra vigyázzunk, hogy czugba ne üljünk, mert reporter létünkre mégis csak Roboz bátyánkhoz kell huzódunk, mint a somogyi bálók reportereinek bósbugjához, az pedig már oly régi reporter, hogy azt is tudja tapasztalásból, mikép czugból nézve azt a legszebb toilettet is 50 perczentet veszti.

Még üres a terem nagy része, az ide-oda futkosó rendezőség frakkos-claqueos alakjai uralkodnak a téren, s csak néhány koránjött bájós hölgy körül csoportosul a fiatalság, kellemes reményvel várva a nyitányt. Szimpliczius pedig műértő szemmel vizsgálódik s egy-egy négylovas urfi barátságos köszöntésére holdog mosolyra szélesedik jovialis arca, hogy felvegye ismét művésze fontosságának érzetében jogosult büszke kifejezését.

Igy áll ez az egyéb hiányokra vonatkozólag is, mert a tek. kir. tábla iránti mindes kötelezést daczára, kétségbe kell vonni azon tehetőséget, hogy előre láthassa mi lenne eredménye azon kutatásoknak, melyek jövőben egyik vagy másik irányba megindítvának, nem láthatja előre, lévén ez a jövő titka, melynek fátját a véges emberi elme fellebbenteni nem volt s valószínűleg nem is lesz képes soha. A pótlásokat meg kellett rendelni tehát a tek. kir. táblának még akkor is, ha arról lett volna meggyőződve, hogy azoknak nem szabad eredményre vezetniök, mert az igazságszolgáltatás szent hajlékában nincs semmi keresete az opportunitásnak, ott egy jelszó kell, hogy legyen csak „fiat justitia eisi percat mundus!” Igaz ugyan, hogy a mai áramlat, mai hatalom természete az ellenkező felfogást nemcsak elősegíti, de sajnos, majdnem feltételezi; de ki tudja mit hoz a holnap, mely Isten kezében van?, s ha akkor a mérték súlyát az igazság s semmi más csak az igazság képezendi; ki tarthatja lehetetlennek, hogy a vádlott zsidók könnyűnek találhatnának?

Az opportunitás nem lehet tényező, hol igazságot kell szolgáltatni, ha az igazságszolgáltatás eltér magasztos eszményképétől törzképpé fajul, önkényé aljasul, haszontalan váz játékszer lesz ha ugy akarják, kegyetlen fenytik ha ugy tetszik, a hatalmasok kezében. A bíróságnak nem lehet, nem szabad a közvádlónak ez ügybeni álláspontját elfogadni, ha csak az államlét sarkkövét nem akarja megintatni. Mert lehet-e megdöbbenőbb, mint midőn a vád hivatalos képviselője, a tárgyalás előtt már kijelenti, hogy vádjának belső indokai hiányoznak, hogy vádja tarthatatlan. Hisz ha így volt, ha erről volt meggyőződve honnét merített erőt azon vakmerőségre, hogy annyi embert vádoljon, ne csak vádoljon, de letartóztatásukat is követelje? igaz ugyan, hogy az utolsó időben nagyon olcsó s gyarló portéka az egyéni szabadság, de annyira talán csak még se foszlott ronggyá, hogy iszonyu bünnel vádolja, törvényt elé hurezolja, a tömlöcöztesse azokat a közvádló, a kiknek ártatlanságáról önmaga meg van győződve. De hát nem is ekként lehetett az, ennél még az is nagyobb tisztesség, ha feltesszük, hogy a vádirítvány a végtárgyalás közötti időben a közvádló meggyőződését megváltoztatták; akár hogy legyen is különben a vád nyilván kijelentett ezen álláspontja következtében s azon sajnós tény folytán, hogy a tárgyalás alatt vádlottak védőjévé szegődött, tagadhatatlanul kettős hibába esett az eljárt. kir. tszék, midőn a magánvádló

jogainak érvényesítését megakadályozta, s így az ügyet vádló nélkül tárgyalta le. E hibát szinte helyre kellene hozni, s nincs ok a miert el kellene ismerni a tek. kir. tábla kijelentésének helyességét, akár ez irányban, hogy a kiegészítéstől eredmény nem várható.

A T. kir. tábla összegeztén a bizonyítási eljárás eredményét, azt találja, hogy az egyik kiemelkedő terhelő adatot Scharf Móricz — ismert — vallomása képezi, melynek erejét a következő jelenségek támogatják; 1-ször Hogy Solymosi Eszter a kérdéses napon s időben a t. eszlári zsinagóga körül megfordult s ott tünt el; 2-ször. Hogy Lengyel Istvánné, és özv. Fekete Jánosné ugyan azon időben a zsidó templom felől sirást hallottak. 3-ször. Hogy a leánya keresésére indult anyát Scharf József és neje indokolatlanul azzal vigasztalták, hogy leánya megkeült, volt ily eset már Nánáson s akkor is a zsidókat gyanusították. 4-szer. Hogy ugyan azon időben T. Eszláron több idegen sakter s koldus család fordult meg: hogy azon éjjel a zsidó templomban szokatlanul gyülekezés tartott; hogy azon éjjel csoportosultak s fel alá kóborogtak a zsidók az utcákon, a templom körül s Groszberg Leo házában, a ki kezeit tördelve jajgatott, „Istenem mit cselekedtünk, majd «ásó kapa» után kiáltoztak. 5-ször. Hogy Somolymosi Eszter eltűnése utáni napokban Scharf József kisebbik fia Samu, elbeszélte, hogy: „a metsző-bácsi elvágta a magyar leány nyakát.” 6-ször. Hogy az eszlári zsinagóga előpitvarának földjén frissebb tapasztás nyomai, Lengyel Istvánné háza háta mögött s Scharf József lakásában levő fürdő helyiségben pedig ujjonnan készült gödrök találtak. 7-ször. Hogy Lichtman József és Einhorn Józsefné özv. Solymosinét nagyobb, kisebb öszeg említésével arra akarták birni, miként leányul fogadja azt, kit hozni fognak 8-ször. Hogy Roth Borbála zsidóasszony magát kereszténynek adta ki, az eltűnt Solymosi Eszter ingét babonás czélokra való hivatkozással akarta az özvegy anyától kicsalni.

A T. kir. tábla azonban ugy találja, hogy Scharf Móricz vallomása a bizonyítás értékét nélkülözi és pedig a) kora, valamint egyéb személyes tulajdonai és viszonyai miatt, b) mert kétyél forog fenn az iránt, hogy vallomását szabad akarattal s elfogultság nélkül tette; c) mert vallomása nem határozott, d) nem is valószínű és végre e) némely kiderített körülménnyel ellentétben áll.

Amde a figyelmes olvasónak fel fog tűnni itt, hogy a T. kir. tábla e tekintetben kiválóan

a vádlottak javára szolgáló momentumokat vette figyelembe a nélkül, hogy azoknak bizonyított ellenkezőjére is tekintett volna.

a) Eltekintve attól, hogy több tanu megesküdtött arra, miként Scharf Móricz idősebb, mint apja s a zsidók állítják, s így a 16-ik élet betöltötte, de még eltekintve azon gyanus körülménytől is, hogy születési bizonyítványa elszakasztatott, a mi pedig bizonyára nem a zsidók állításainak meggyengítésére történt; kérdésbe sem jöhet, hogy a 16. élet év betöltése nem képez oly határt melyen innen a tanu vallomása minden esetben érvénytelen azon tul pedig érvényes; nem az életév, hanem az egyén érettsége s lelki tulajdonai határozzák tanuságának mérlegelésénél. Már pedig, hogy e tekintetben Scharf Móricz kifogás alá nem eshet, sőt hogy tanuságtételre kiválóan alkalmas, azt a végtárgyalás folyamata tul eléggé bizonyította. E szerint Scharf Móricz személyes tulajdonai olyanok, melyek vallomásának bizonyítási értékét nem csak meg nem gyöngítik, sőt ellenkezőleg kiváló módon megerősítik.

b) „De hát nem tudni szabadon önként tette-e vallomását? mert csendbiztosnak adatott át, ki őt saját lakására szállítván ott az eljárás szabályai szerint meg nem engedett időben hallgatták ki. A végtárgyalás ideje alatt is közigazgatási hatóság gondozása alatt volt, végre holtorsosai, vallása iránt gyűlöletet tanusított.” Hogy a csendbiztos, ki művelt társadalmi állásu egyén hivatott fel Scharf Móricznak a bíróság székhelyére leendő szállítására, hogy ez a fiut saját uri házába helyezte el a helyett, hogy neveletlen durva pandurok őrizetére bízták s börtönbe zárták volna, nehezen alapítja meg a pressio valószínűségét.

De hát éjjel hallgatták ki! — A Tekintetes királyi tábla ezt nem a legszerencsés-szebben kifogásolja, hát Bereczet s gyilkos társait nem éjjel halgatták ki? Sőt erre hivatkozva Berecz nem vonta-e vissza beismerő vallomását? s a nmgu legfőbb törvényesék — az általános vélemény szerint igen helyesen — még is halálra ítélt, nem találván az éjjeli kihallgatásban oly pressiót, mely a későbbi visszavonást indokolhatná; s valjon szabad-e azt bün nélkül feltenni, hogy a magas bíróságoknak éppen ezen alkalommal jutott volna észébe az ismeretes »Hja paraszt az más!« Hát az hogy a közigatás gondozása alatt volt a fiu mit jelentsen? Rosszul bántak a fiuval? elhanyagolták? reá beszélték, hogy így vagy amugy valjon? dehog! Es a kit lekötődésnek, fenyegetnek, ijesztgetnek, mint tárgyalás alatt

kaztunket, neki nem kell névsor az ő ujsága kanizsai, ott pedig Somogy ország már külföld. «Sok az idegen ebben a bálban, régen a vármegyeház termét a somogyiak is megtöltötték uri néppel.»

„Hja! az régen volt: a zsidó pusztítás óta két-három vármegye uri népe is alig tud megtölteni egy bálnertem. Pusztulunk, veszünk!»

Pista bácsi előbb körölnézett, nem hallotta-e valaki, csak aztán hagyta helyben a keserü satyrát...

„Ni ni! de gyönyörű egy leány! aztán az én körösz-t-komám kurizál neki!”

„Az ám! Uram én édes jó Istenem! mi találhatta szegény komát?” mondja Pista bácsi.

„Nem tudom, de hát az Isten segéje! ugyan bátyám maga tapasztalt ember, hallotta-e valaha, hogy ily szép leánynak megtetszett? a merész homlok és a kicsit exotikus orr?”

„No most már csak meneküljünk ám öcsém, mert ha ez meghallja, hát meg ver ám bennünket!”

Arrébb mentünk, megbámultuk a tánczrendet tartó pingált hajdut is. Pompás! mintha eleven volna. Valóban jó gondolat volt; legalább a bál egészen a vármegyé, a kis tánczrenden a czimer, a nagyon a hajdu!

Letelepdtünk, s néztk tovább nyugalommal a szép bált, melynek képét előnyösen tarkította a tábornoktól lefelé a kadétig a sok katona fényes egyenruhája is.

Megolvastuk pontosan, hogy hány pár volt a négyesben: hatvankettő volt. Most már nyugodtak vagyunk.

„Huj! aki rézaugyala vagyon ennek a koptott munderos pingált portásnak, hegyibénk nyitotta az ablakot, már is beleharapott a czug a nyakam csigájába!... Főrméd Pista bácsi a vármegye festett symbolumára, pedig az ugyan olyan ártatlan volt a dologban, akár csak a Gáspár Lajos az Almásy öszeszkürésben.

Hanem a czug csakugyan szurt élesen s mi elmenekültünk előle a büflet-be.

tud szívének szemének parancsolni, melynek csak figyelni enged, de nem élvezni.

Hozzá láttam tehát én is a közös munkához, s diktáltam Pista bácsinak.

„Csak aztán kedves öcsém, a kiért a Krisztus meghaltja magas keresztján! föl ne ültessen ám valami bolondsággal!” S gyanakodva nézett rám. Megnyugtattam s becsületesem fogadtam, hogy a közösmunka eredményét kimeztsem a „Somogyból”.

Az önzés ily leplezetlen nyilatkozata megnyugtatta, aztán dolgoztunk ketten.

„X.Y. Rozsaszin brocat selyem ruha, bordó bársony derékak és uszályval magasan trousersza: az uszály aranyösvét és dus cipkével...” diktálom én.

Pista bácsi azonban nem ir.Szemrehányólag néz rám: „Brokát-brokát! hiszen ez nem isexistál!”

Rögtön megesküdtem antisemita létemre szent Dávidra (egyéb tánczos szent — uert a táncz volt a helyzet signatúraja, — hamarosan nem jutott eszembe.) hogy igen is existál.

Aztán diktáltunk és írunk, sokat sokat, míg annyi sokat összeirtunk, hogy végre is megtellett a terem minden zuga s mi a buzgó munkában alig vettük észre, hogy a tánczó páros Szimpliczius deszka alkotmányát ostromolják, s a nagy tolokodásban a szurnalisztapályából is kiszorítanak bennünket.

Halálós félelmet áltunk ki; megfogadtuk, hogy csak ez egyszer meneküljünk ép tyukszemmel, mi ugyan világ-életünkben soha többé bálban a cigányoknak feléje nem megyünk míg a csárdás tart.

Végre is az a dulakodás, mely a díszes tánczrendben csárdásnak van jelölve elmúltott, mi is biztosabb helyre vergődünk, s mint kik dolgukat jól végezték, elmerengtünk a teljes animositással megindult tánczképén.

Könnyű lejtéssel, sebes repüléssel haladtak el előttünk a párok, s mi vidáman mustrálgattuk a tánczókat.

A harmadik ujság szerkesztője is hozánk szegődött, ki már rég nevette reporteri igye-

m. t. kö...
dó fényes...
dapestről...
nyernem...
k szolgál...
ndelőseik...
Lipót...
dal felelős...
Szerk...
EK...
az 1881...
ezennel...
tekintetes...
Kohn...
Paner Ja...
ra Roder...
kos ellen...
450 frt...
60 kr...
kr. után...
ól számi...
136 frt...
elrendelt...
bíróilag le...
becsült...
álló in...
adatnak...
84. szám...
helyszí...
udvarán...
hó 28-ik...
ál ki...
ezennel...
hog az...
az 1881...
a legtöb...
fognak...
telára az...
állapított...
január...
Mihály...
ajtó...
lovas...
gy lóra...
ban bő...
s arany...
rt: 4...
4...
7...
7...
7...
r. á 6...
7...
7...
3.50...
8...
11...
11...
7...
7...
7...
15...
3...
3.50...
3...
12...
12...
s jutá...
k...
nyujt

s előtt Scharf Móriczot a zsidók, nem természetesen, hanem lények főnöke nem szeretet lesz? De hát mindez csak egyik oldala az éremnek, nagyon sajnós hogy a Tek. kir. tábla a másikat nem tekintette meg; meg kellett volna látnia, miként be van bizonyítva, hogy a Scharf fiú senki vallomásra nem kényszerítette, ellenkezőleg csendbiztos, vizsgálóbíró, kir. ügyész — az időben — kérve kérték, hogy semmit ne mondjon mint az igazságot; meg kellett volna látnia hogy a zsidók hamis tanukat fogadtak azon általuk terjesztett bizonyítására, hogy Móriczot vallomásra kényszerítették; meg kellett volna látnia, hogy a főügyész és Barcz a Dániel-e, az a zsidó védelem által meghurczolt, ugyan egyszerű, de nemcsak születésénél, hanem igaz lelkével fogva is nemes várnagyt — Hentert — pénzügértekkel akarta elcsábítani, hogy hasson Móriczra miként ez terhelő vallomását vonja vissza; meg kellett volna látnia, hogy a fiú a közigazgatás gondozása alatt oly szeretetteljes bánásmódban részesült, mely a vad zsidóban felkeltette az embert; meg kellett volna látnia, hogy a vallomás akkor történt, midőn arra sem közigazgatás, sem a későbbi — állítólagos — gyűlölet befolyással nem lehetett. Nemcsak hogy kétség nem foroghat tehát fenn a szabad vallomással iránt, de teljesen bizonyítva van, hogy az szabad akarattal, elfoglaltság nélkül tételtett. c) De hát a vallomás a tek. kir. tábla szerint nem határozott, mert nyilatkozatai ellentétesek arra nézve, ki hívta be Esztert, milyen volt az áldozatnak helyzete a gyilkosság alkalmával s ingén vér volt-e?

Valóban különös. A védelem kifogásolja, hogy a fiú vallomása oly határozott miként meg az egyes szavakat is ismétli, a tek. kir. tábla pedig határozatlanul tartja azt csak azért, mert teljesen közönyös, mit sem jelentő mellékkörülményekre különbözik, avagy mi különbség van a lényegre nézve abban, ha az öreg, vagy a fiatal Scharf, de az öreg parancsolatára hívja be a leányt, mit változtat a dolgon ha a fiú látta vagy nem látta a véres inget, ha tán téved arra nézve, mily helyzetben volt a szerencsétlen áldozat, a meggyilkolt leány? a vallomás lényege az, hogy a leány meggyilkoltatott, a lényege az, hogy kik gyilkolták meg, tévőzött ebben a fiú vallomása csak egyetlen egyszer is? soha; tehát a vallomás határozott.

d) „Nem is valószínű! hisz a zsidók nem tudhatták, hogy Eszter jönni fog az Ó-Faluból, így előkészületeket nem is tettek, a nélkül pedig a vadheli cselekményt végre nem hajthatták.“

Hogy e feltevést a tek. kir. tábla másból, mint a felmentésre irányított jóakarattól nem merithette, az kétségtelen. Bizonyos hogy Esztert az Ófaluba menni ép úgy látták a zsidók, mint azon keresztények, kik erről tanúságot tettek, ha látták, tudniok kellett nem csak azt, hogy vissza jó, de azt is mikor, mely időben kell visszajönnie; minden arra vall, hogy ez iránt meg is kérdezték, s Scharf azért leste ablakából a visszatérő leányt. Ugy látszik elkerülte a tek. kir. tábla figyelmét azon körülmény is, melyet ha a vizsgálót ki nem aknázott, nem követett is eléggé, mégis nagyfontosságú maradt, hogy azon időben, midőn minden valószínűség szerint a vizsgálat nagyon közel járt ahhoz, hogy a bűntényt eltagadha-

Eljött utánunk a körösztkoma is. Azonnal verőre fogtam.

»Hát téged mi lelt? ugyan megszeliültél, mint egy fogságban született, cizczává dresirozott orosz lány! „Koma vigyázz, kedvedet majd követendő gyász!“

Es a koma limonádét ivott és cukkerlített evett rá!... Mikor bor is volt meg bőftök is... aggasztó!

Csak harmadnap tudtam meg hogy azt a gyönyörű lányt elkísérte — Dombóvárra... Bizony, bizony meg a Hymen jármába görnyed az én körösztkomám!...

Mi pedig Pista bácsival thea mellett elgondolkodtunk az idő mulandóságán, s egy-egy sohajunk azt jelentette, hogy szép, nagyon szép ez a bál, de csak az volt ám az igazi, mikor Dunda húzta, aztán — a mi fő — mi megjártuk... Az Irén napok, meg a hetedhét országra szóló József napok!

Régi boldog idők, kedves emlékei ne háborgassatok!

»Ami elmúlt, vissza nem jő... Ebből a bálból már nem maradt emlékem csak egy kis főfájás másnapra. Boldog körösztkomám, kinek legalább szívfájásod maradt utánna!

Hát a névsor? Ime:
Botka Lászlóné Zalából, Botka Ilka, Máli, Angyalka és Orze, özv. Barcza Szylvesterné Bogay Margit, Onipertné leányával Pécsről, Bogay Odóné bordó bársony derék-rózsaszín selyem szoknya, bársony betéttel s virágokkal ékített elegans toilettben; Chernel Gyuláné és Olivérné; az első nehéz rózsaszín selyemben, vörösbársony derékkal, az uszály a derék és ruhához hasonló csokrokkal, virágokkal; az utóbbi (Rendekről) hasonlóképp, rózsaszín nehéz selyemben, bordóvörös nehéz selyemben uszályal, csipke és virággal gazdagon díszítve. Mind a három a vigalom legfényesebb öltözékei közül valók. Donászy Ilona, ifj. Folly

taulanul kiderítse, előkerítve a meggyilkolt leány hulláját, az eszlári zsidó éjjeli titkos tanácskozásokat tartott Huri Andrásval Eszter volt gazdájával; —
A tek. kir. tábla a zsidó templomot járt ut szélére helyezi; téved azonban, mert a járt ut nem köztetlen a templom mellett van, hanem attól távolabb esik, a ki pedig ez elátkozott helyet megtekinti, kell hogy meggyőződjék, miként széles Magyarországon, mely bűntény elkövetésére alkalmasabb hely, mint éppen a t-eszlári zsinagóga nincs is.

De az idő is a legjobban volt megválasztva. Mezei munkán, messze távolban kint elfoglalta volt az egész falu népe, déli óra is volt. Feltűnő, hogy a tek. kir. tábla előtt ismeretlen azon köztudomású tény, hogy ilyenkor a falvak irtések, mintegy kihaltak, és teljesen elhagyottak.

„A fiú véryomokat sem látott, maga mondja vallomásában, ez nem valószínű, ha Esztert csakugyan az előpitvarban ölték meg.“ Igaz; e körülmény azonban magyarázatát találja azon már többször felhozott s meczafolthatatlan körülményben, hogy a fiú atyját védte, tehát vallomásában elkerülte mind annak beállítását, a mit reá nézve terhelőnek tartott.

De hát mindezen túl valószínűtlen teszi a t. kir. tábla szerint Móricz vallomását a szalma boglya is, hová — a mint gondolta — a holttestet rejtették, mert ez elrejtésre alkalma nem volt; de megvizsgáltatván abban véryomokat fel-földözni sem lehetett. — Amde eltekintve attól, hogy ha a fiú véleménye helytelennek bizonyulna is, ez pozitív vallomásának valószínűségére vagy valószínűtlenségére legcsekélyebb befolyással sem lehetne, a tek. kir. tábla nézetével ellentételesen az a szalma boglya rejték helyül alkalmasan fel volt használható, mert mint a szemle igazolta az ablakot, melyen a holttestet kiadhatták teljesen elföldte; ha tehát Bátoriné és Bátoriné ennek ellenkezőjét állítják is, kétségtelenül tévednek; mit sem bizonyít az sem, hogy a szalmában véryomok nem találtak, mert tekintetben a szemle hetek múlva tartatott csak meg, akkor tartatott meg, midőn a szalma nem eredeti helyén hanem már a padlóra volt, midőn tehát a véryomai okvetlen elenyésztek, még az esetre is, ha azok el nem távolították volna — a mi azután csakugyan nem valószínű, — az áthelyezés alkalmával.

Bizonyítva van az is, hogy a Bátori-féle ház csak az első szobán levő ablakból látni a zsinagógához, s be van bizonyítva, hogy az nap Bátoriké a hátsó szobában mostak s kenyert sütöttek, így abszolút azon helyre nem láthatnak. A tek. kir. tábla feltevéseinek helyes alapja tehát e tekintetben is teljesen hiányzik. Végre nem ad hitelt a tek. kir. tábla Scharf Móricz vallomásának, mert c) az némely kiderített körülmények keletkezésében áll; nevezetesen: a tek. kir. tábla bebizonyítottnak tekinti, hogy Buxbaum Ábrahám a kérdéses időben a templomban nem volt, bebizonyítottnak tekinti Süssman Jakab, ennek családtagjai s Varga Katalin vallomása által. Ezen vallomások értekeltsége a tek. első bírósági határozat ellen benyújtott fellebbezés indoklásában kellőleg méltatva levén azt itt ismételné feleslegesnek mutatkozik, de arra reá kell mutatni miként Süssman és családja — mint ez bebizonyított — az ügyben működött tanu szerző bandának tagjai, illetve esz-

Józsefné (világoskék uszályos selyemben) és dr. Folly Hugóné, Fodróczy Sándorné leányával Horvátországból, Francesic Elvira és Ilka (fehér selyemben) Fischer Istvánné galambszin selyemben, gazdagon csipkével. Gosztanyi Beatrix, Gónczy Gizella. Hetey Ferenczné világos crém selyemben, vörös tollakkal díszítve. Herman Manóné, Hetelendy Bandiné, Herman Erzsike (egészen fehérben gyöngyvirággal). Kapocsy Jenőné világos lilaszínű nehéz selyembe nagy uszály, csipkével borítva: a vigalom egyik legszebb jelensége, Kacsokovics Ida és Lenke, (tengerzöld selyemben) Kacsokovics Ilona (fehérben), Krizsianics Róza, Lexa Gyözőné, Ladányi nővérek (fehérben), Martyné Erzsike leányával Madarász Andorné, Nagy L-né, Nagy Minka fehérben, Nagy Irén. Perczel Akosné (piros brokát és kék selyemben), Paiss Mariska, Rátky tábornokné sz. Hochreiter Hedvig (vad galamb szín nehéz selyemben nagy uszály és drága csipkével díszítve) Röck Gyuláné crém szín selyemben, bordó bársonnyal díszítve. Somssich Andorné, Sárközy Tituszné (az országos hírű jöttudós Zsoldos Ignéz leánya): Böske és Jolán leányával. Szalay Károlyné fekete selyemben; Szalay Fruzsinka és Elza tengerzöld brokát selyemben aranyszövet és vadvirágokkal, Szilly László képviselőné Boriska leányával, fehérben virág díszítéssel, Sárközy Juliska és Jolán, Bajmódból; Sárközy Vinczéné Flóra leányával, Sárközy Jenny Szillból, Sárközy Miklósné Margit leányával, Szép Dénesné lángvörös nehéz selyemben, Svastics Vilmosné kék selyemben, Skublics Marián Zalából, Skublics Zsigmondné Zalából, Tevely Pongráczné, Zdrávay Irma, Jakab Istvánné Mariska leányával, Juhász Vilma, Vicsines altábornagyné Zágrábból leányával: Villám Arnold örnagyné, lángvörös nehéz selyemben gazdagon hintve drága csipkével.

közeli, — ökszeresték Hataloszktyis tanuul arra nézve, hogy ez Solymosy Esztert meg april elejének délutáni óráiba látta, — továbbá reá kell mutatni ismételve azon körülményre, hogy Süssman önmaga is csak akkor állította, hogy Buxbaum nála tartózkodott midőn a zsidó védelem már a tapasztalt mérveket elérte, s Buxbaumnak is csak akkor jutott eszébe Varga Katalinra hivatkozni midőn a kir. ügyészség kegyes elnézése a zsidó foglyoknak a külvilággal érintkezése lehetővé tette. — Ellentétben áll a vallomása kendő színére kebizonyítottnak elfogadott azon körülménnyel is, hogy Móricz azt állítja miként azon kendő melyben Solymosi Eszter a festéket vitte s árga volt, pedig ez fekete fehér pettyesnek bizonyult. — Ezen a védelem által is egyre hangoztatott körülmény azonban ugy látszik a tek. kir. tábla nem mérlegelte kellőleg; mert: nem az van bebizonyítva, hogy a fekete fehér pettyes keszkeny Solymosi Eszter kezében volt midőn a festéket vitte, hanem az, hogy e keszkeny volt a dadai hulla kezére kötvé, midőn az feltaláltatott; ha tekintjük ehez azon tagadhatatlan s fontos körülményt, hogy egybehangzó vallomások szerint Solymosi Eszternek nem csak kezében, de fején is volt keszkeny, ha tekintjük továbbá hogy Móricz vallomása szerint egyik keszkenyével a meggyilkolt nyakát kötötték be, ha tekintjük végre, hogy a dadai hullánál csak egy keszkeny találtatott, joggal kérdezhetjük, hol az ellentmondás abban, mert Scharf Móricz a keszkeny színét sárgának állítja? — feltűnő e tekintetben az is, s legálább meggyöngíti a tek. kir. tábla feltevést hogy a keszkenyök színéről majd minden tanu másként nyilatkozik, ezt azonban a tek. kir. tábla meg is csupán Móricz vallomásában kifogásolja. Végre a tek. kir. tábla szerint leírja Móricz vallomásának hitelességét az 1883. július 17-én elrendelt szemle eredménye mert ez alkalommal Móricz a szereplő személyeket vagy éppen nem, vagy homályosan látta, s a megöltnek állított leány vérenek csuporba öntése iránt eszközölt jelenetét éppen nem észlelte. — Miután azonban az annak idejében teljesített bírói szemle konstátálta, hogy a kulcslyukat át az előpitvar azon részét, hol a gyilkosság elkövetettett egész terjedelmében, világosan, teljesen lehetett látni, ha ez most a szemlénél nem volt lehető, ebből nem az következik, hogy Móricz az iszonyu jelenetet nem láthatta, hanem következik az, hogy azok, kiknek érdekében állott, a kulcslyukat a védelem javára megváltoztatták; a minthogy nem egyszer meg is változtatták, hisz köztudomású dolog — de be is lehet bizonyítani — hogy a kir. főügyész ur egy időben Eszlárott járván e kulcslyukon át éppen semmit se látott, ha tehát a júniusi szemle alkalmával már lehetett legalább valamit ismételni, akkor ez haladás az eredeti állapot felé s annál kevésbé alkalmas Móricz vallomása hitelességének megdöntésére, mert bebizonyíthatólag a jelenetesenél közreműködötték nemcsak egyikének állt érdekében, hogy annak eredménye kedvező legyen a védelemre.

Azok által tehát, a melyeket a tek. kir. tábla felhoz, Scharf Móricz vallomásának bizonyítási értéke megrovta nincs.

A mi most már a mellék körülmények nevezett csoportot illeti, ezek a tek. kir. tábla nézete szerint bizonyítékot nem képeznek, nem pedig mert

1-ször nem lehetett bizonyosnak tekinteni, hogy Solymosi Eszter Ófaluból oly időben távozott, hogy a zsidó templomhoz érkezhetett az időpontban mely összeesik a Scharf Móricz eladásában foglalt azon időponttal, midőn az állítólagos vadheli cselekmény elkövetettett, s továbbá, hogy nincs bizonyítva valjon azon napon visszafelé ment a zsinagóga mellett egyáltalán elhaladt? vagy utja irányát valamely véletlen közbejötté miatt nem változtatta-e? Szabadon erre megjegyezni miként ez indoklás nem más mint a bebizonyított tények által eleve megczáfolt gyenge védelem; ugyanis: a tek. kir. tábla ez indoklását arra alapítja hogy a tanuk nem voltak képesek az időt melyről emlékeznek, pontosan, óra szerint meghatározni, de hát ha e tekintetben ingatag a tanuk előadása, miért ragaszkodik ahhoz oly szigorúan a tek. kir. tábla Móricz tanuságát illetőleg? ő éppen ugy határozza meg az időt, mint a többi; azért nem is az a kérdés mikor indult a szerencsétlen leány óra szerint pontosan meghatározva hazulról s mikor, hány óra, hány perczkor ért vissza a zsinagógához? hanem az, elindult-e april 1-én oly időben hogy dél g vissza érhetett? ez pedig kétséget kizárólag be van bizonyítva. Ha tehát a tanuk előadása egymástól fél vagy tán egész órát is eltér, az a lényegesen legkevésbébet sem változtat, s az objectivitás Móricz vallomásában nem kereshet egyebet, mit a mit lényegileg tartalmaz, azt t. i. hogy Esztert akkor hívták be, midőn Ófaluból a déli órában visszafelé jött. Sokkal nagyobb fontossága lehetne azon felvetett kérdésnek, valjon Eszter visszatérteben a zsinagóga mellett egyáltalán elhaladt-e? Csakhogy e tekintetben minden kétely ki vagyon zárva. Tapasztó Miklós áthaladni látta a tiszai gáton, mely a zsinagógától alig pár száz lépésnyi távol ságra esik, — igaz ugyan hogy a védelem kifogásolta e vallomást állítván, hogy a tanu ezt nem láthatta, mert látásában közbőves fák gátolták; de hát a szemle mindenesetre iga-

zolt annyit, hogy a lombtalan egy sor ákácfa (a minshogy april 1-én okvetlen lombtalan volt) — a kilátást nem gátolta; de e tanuvallomástól eltekintve is bizonyos, hogy Eszter áthaladt a gáton, mert az Ó-falu s a gát közötti alig száz lépés hosszúságú téren belől odavésznie annál inkább nyomtalanul eltűnie fizikai lehetetlenség volt, bármi érte volna, e nyílt helyen fel kellett volna találni holttestét; alaptalan azon kétely is, hogy tán utja irányát megváltoztatván a zsidó templom mellett el sem haladt, mert irányát nem lehetett megváltoztatnia. Csak előre haladhatott, vagy vissza kellett volna fordulnia, az utóbbi nem történt, mert a kik távoztát látták, látniok kellett volna okvetlen visszatérte is, történt tehát az előbbi, ment hazafelé előre, s akkor a zsinagóga mellett el kellett haladnia azon okból, mert mint a helyszíne igazolja másfelé nem mehetett. Itt minden egyéb feltevést a lehetetlenség a képtelenség zár ki.

2-or. „Hogy Lengyel Istvánné és özv. Fekete Jánosné a zsinagóga felől sirást hallottak a vadheli bűntényről (a tek. kir. tábla szerint) nem hozható összekötetésbe; nem az utóbbi mert ő állítása szerint már 11 órakor haza ért, holott Móricz vallása szerint Esztert csak 11 óra után vezették a templomba; egyéhként is miután özv. Fekete Jánosné két zsidót is látott a templom ajtaja előtt állani, ha valóban Eszter kiállítását hallotta, Móriczot kellett volna megpillantanis, ki saját állítása szerint a kiáltáskor ott állt az ajtóban.“

Azokban még egyrészlől mivel sincs bizonyítva, hogy Fekete Jánosné helyesen jelöli meg az időt a 11-ik órával hisz azt éppen csak olyan gondolomra jelölte meg mint Móricz s így az sincs, s nem is lehet bizonyítva, hogy a kiáltást nem azon időben hallotta, a mely időt Móricz említ; — téves a további következtetés is, a mennyiben a tárgyalási iratok tanúsítása szerint Fekete Jánosné nem azt mondta, hogy a két zsidót a templom ajtóban, hanem azt, hogy a kapufélen látta állani, vagyis a templomnak egyrészt, másrészt a fűrdő háznak az utcát érintő végénél, — ezek miatt Móricz az időben is bátran halgatható az ajtónál, nemcsak azért, mert a zsidóknak a fiú előtt ki mint 13 évet meghaladt első szülött a vallás titkaiba már kétségtelenül beavatva volt, nem volt mit titkolódnia, de azért is, mert ha ő a kulcslyukon benézett s hallgatódzott az ajtó mély fülkéje, mindenki elől teljesen elrejtette.

Lengyel Istvánné vallomásának visszavonását az első bíróság ítélete elleni fellebbezés már kellő világitásba helyezte, azért itt elég lesz megjegyezni, hogy annak idejében nem lett volna nehéz, de ma sem lesz lehetetlen kimutatni az okokat, melyek lelkiismeretének megnyugtatósan elősegítették, ott volt egyébként Lengyel János vallomása, mely e visszavonást pótolja, melyet azonban a tek. kir. tábla határozatában — sajnós — minden ok nélkül mellőzött.

3. A tek. kir. tábla sokkal könnyebben megmagyarázza Scharf József és Wolner Hermanné nyilatkozatát, mint őt maguk azt tenni képesek voltak — mindenre volt feleletük erre hallgatnak, mert az igazat kellett volna bevallaniok — egyszerűen azt mondja, hogy Scharf és Wolner midőn a nánási dolgot említették, csak azért tették, mert azon eset ismétlődésétől tartottak. De hát honnét merítette a Tek. kir. tábla azt, hogy Wolner egyáltalán tudomással bírt a nánási esetről? mert annyi bizonyos, hogy erről a vizsgálati iratok ép oly kevésbé tesznek tanúságot mint a végtárgyalási könyv, s miért kellett volna átálljában a nánási eset ismétlődésétől tartaniok? Hisz bizonyítva van, hogy Scharf József nyilatkozatát egy árva lélek sem gondolt arra, miként Esztert a zsidók ölték meg. Igaz, ugyan el is kell ismerni, hogy vádoltaknak e nyilatkozata nem közvetlen bizonyítéka a bűnnek, de hogy nyilvánulása a gonosz lelkiismeretnek s ennél fogva nagyon figyelembe veendő körülmény azt tagadni nem fogja senki, ki a cselekmények pszichikai okainak kutatásával foglalkozik s azok feltalálására érzékel, képességgel bír.

4. Nem találja gyanusnak a Tek. kir. tábla, hogy a gyilkosság napján Eszláron több sakter s zsidó megfordult, miután Buxbaum az okból jelent meg, merz azt hitte, hogy őt kánorság van üresedésben, annak ellenkezőjére tézve pedig, hogy a koldus család koldulás végett volt, ott nincs bizonyíték.

Valóban csodálatos, mily könnyűséggel tul-tetzi magát a Tek. kir. tábla az így egyik legfontosabb, leggyanúsabb momentumon.

Idegen zsidók jelennek meg Eszláron, azt adván okul, hogy ők sakteresge pályáztak; kiél, hogy ez nem igaz. A tanuk vallomásából bizonyos, hogy nemcsak azok, kiket a törvény elé állítottak, hanem többen is voltak jelen, ezeket azonban rejtgetik, nevetek el nem árulja senki. A végtárgyalás alkalmával a védelem hevében Buxbaum elárulja, hogy ő nem is sakter, — tehát sakteresge való pályázásért nem lehetett Eszláron, s a Tek. kir. tábla oly könnyen hitelt ad abbéli mentségének, hogy ő kántorságot keresest, elhisi, hogy a közelben levő tarzali zsidó, a hirhét felszent tarzali rabinusnak veje, nem tudta, hogy az eszlári szegény község külön kántort nem tart, elhisi mentségét midőn kislül, hogy ez az ember sem nem sakter, sem nem kántor hanem galitai zsidó napszamos, a kit a tarzali rabbinussali rokonsági viszony alkalmassá tehetett ugyan a rituális cselekményeknél segédkezésre, de nem ké-

pesítették kál gyanusnak, Hódászról azon Tiszalól Schwarz Sáláról sem nem hanem elkise keresztény le szik azzal, h ladjával egy meg, megelé lott sem állit erősíti hogy időt, midőn volt. — A vád való éjjeli őnek s helybel s a véghe sem lát a tel megeléskiz a valami regal össze, s nem mint a többic ezen kívül e el a templom tethe, hogy a óra folyásig, mint fél éjjel veszi tekintet egyik másik l gát, hogy gyé feletti gond annak mégis szontalan, ne veszi be Sol meggyilkolt i iratokat nem lemre méltat a Solymos t estvére is rokon a gúl Cserésné általa tanus vádoltak i mintha bizor ember valami nek, s mintha rokon s ellet tetne akkor, saít készpénz nem egyszer konzervüket ezek egybeve kir. tábla ön sok gyülekez toslások s a függés hiány. 5. Scharf f elejét szava len koránál zavarásánál

De hát nem ha a gyermek, akarja erősiti leány nyakát, földet a te érdem-ele a játszás közbe Salamonna, k borzasztó tény metsző b leány ny

6. Az a b nagóga előp hogy igazolj zolja miként midőn elhalg részt mélysé apát, ki azt a iskolás gyerm let újra tap czó gőn, h ásó kapa nél oly mély, ho összefüggés szemlén élé, ki meglátni

7. mint mi özvegy anyán mint midőn

8. Roth B vérrel borit szert tenni, s lán eme ruh

A bizony tisz-dadai cs 18-án találta Erre vona tartja meg Solymosi Es zőjét; s azt bármelyik le vadheli csele Nem ha a van zárva a Móricz emli az azon tal véve meg köztvetlenül tek, sőt e ruh zőjét bizonyít

Teljesen ig lája, akkor a van zárva, a ezen részével annál inkább annak másik a ruhák őn

pesíthetett kántorságra. A t. kir. tábla nem talál gyanusát abban, hogy Wolner zsidó kollod, Hodászról Tokajra Tiszalókon át utazik, azon Tiszalókon át, hol a jelen bünper fő hőse Schwarz Salamon sakterkodik, hogy Tisza lókról sem megy Tokajba, hova czélja vezeti, hanem elkíséri Schwarzot Eszlárra, a hol a keresztény leány az nap eltűnik; s megelégszik azzal, hogy nincs bizonyítva miként családjával együtt nem koldulás végett jelent meg, megelégszik akkor, midőn ömaga a vádlott sem állítja, hogy koldult, ellenkezőleg azt erősíti hogy egész napon át aludt, kivéve azon időt, midőn Lichtmannál s a zsinagógában volt. — A vádbeli cselekmény s a zsinagógában való éjjeli összejövetel ugy a zsidók — idegenek s helybeliek — szokatlan csoportosulása s a véghez vitt büntetés között sem lát a tekintetes kir. tábla összefüggést, megelégszik a mesével hogy a zsinagógában valami regale ügy elintézése végett jöttek össze, s nem veszi tekintetbe hogy Scharf úgy mint a többiek beismerik miszerint évek során ezen kívül egyetlen egy ügy sem intéztetett el a templom előpitvarában, nem veszi tekintetbe, hogy a zsidók állítása szerint nem egész óra folyásig, a tanuk vallomása szerint több mint fél éjjel együtt voltak a templomban, nem veszi tekintetbe hogy Süssman azzal szépitte egyik másik körülményről feltűnő tudatlanságát, hogy gyermeke halálos beteg lévén az a — feletti gond foglalta el egészen, s daczára annak mégis e napot választja, hogy egy haszontalan, nem sürgős ügyet végezzen. Nem veszi be Solymosi János tanuságát, mert a meggyilkolt Eszternek testvére; holott ha az iratokat nem látszólagos hanem valódi figyelemre méltatta volna tudnia kellene miként ez a Solymosi János nemcsak a testvére Eszternek, de még nem is rokona, nem fogadja el gyanus jelenségül Cseresét által állított csoportosulást, az általa tanusított nyilatkozatokat sem, mert vádlottak iránt ellenszenvet hangoztatott, mintha bizony gyilkosok iránt tisztességes ember valami nagy rokonszenvennel viseltethetnék, s mintha a tek. kir. tábla egyébként a rokonszennre valami nagy súlyt fektetne akkor, midőn a zsidók mentő vallomásait készpénz gyanánt elfogadja, pedig ezek nem egyszerű nyilatkozatok nemcsak rokonszenveket, hanem érdekeltségeket is! Mind ezek egyebetése után valjon hiszi-e a tek. kir. tábla ömaga hogy a sakterek s kollodok gyülekezése ártatlan volt, hogy a csoportosulások s a vádbeli cselekmény között összefüggés hiányzik?

5. Scharf József kisebbik fiának Samanak elejtett szavai nem érdemelnek hitelt; fejletlen koránál a fogalmak érték nélküli össze-zavarásánál fogva. Azt mondja a t. kir. tábla. De hát nem érdemelnek-e legalább figyelmet ha a gyermek, midőn anyja eszéből kitértorítani akarja erősíti hogy igaz volt, elvágta a magyar leány nyakát, s akkor volt midőn Apa a sárga földet a templomból kihordta, nem érdemel-e nagy figyelmet, midőn a gyermek játszás közben figyelmessé tétetvén Schwarz Salamonra, kit nem ismert előbb, kit csak a borzasztó ténykedésről látott felkiált: »Ez a metsző bácsi ki elvágta magyar leány nyakát« midőn

6. Az a borzalmas sárga földes gödör a zsinagóga előpitvarában csakugyan ott tárog, hogy igazolja a gyermek szavait, hogy igazolja miként Móricz csak apját védelmezte midőn elhalgatta, hogy a föld véres volt; másrészt mélységével meghazudtolja Scharf az apát, ki azt adja elő, hogy e gödör az ott tanult iskolás gyermekektől származott, s csak azért lett újra tapasztva, hogy az asztal ne dőzögjön, holott a gödör oly mély, hogy azt ásó kapa nélkül annyira kivájni nem lehetett; oly mély, hogy ott asztal nem állhatott; az összefüggés itt oly felőlő, oly erővel táru szemünk elé, hogy azt csak az nem látja meg, ki meglátni vonakodik; épp ugy

7. mint midőn a zsidók pénzt kínálnak az özvegy anyának, hogy végét vessék az ügynek mint midőn

8. Roth Borbála, a szerencsétlen áldozat vérrrel borított inge helyett, másira akar szert tenni, s ez nem sikerülvén a dadai hullán eme ruhadarab hiányzik.

A bizonyítás másik kiemelkedő adata a tiszsdadai csónka-füzesben 1882. június hó 18-án találtatott eme női hulla.

Erre vonatkozólag a tek. kir. tábla nem tartja megalapíthatónak sem azt, hogy az Solymosi Eszter hullája, sem ennek ellenkezőjét; s azt is mondja, hogy e feltevés közül bármelyik legyen is igazolva bizonyítékot a vádbeli cselekmény tekintetében nem képezne Nem ha a hulla Eszteré, mert akkor ki van zárva a halál azon módja, melyet a Scharf Móricz említ; nem, ha a hulla másé, mert az azon talált ruhák ömaga kabanvőve meg azt sem bizonyítják, hogy azok közvetlenül Solymosi Eszter hullájáról kerültek, sőt e ruhák a vádbeli cselekmény ellenkezőjét bizonyítják, mert nincs rajtok véryom.

Teljesen igaz, ha a dadai hulla Eszter hullája, akkor a vádbeli büntény lehetsége is ki van zárva, a tek. kir. tábla indokolásának ezen részével tehát nincs mit foglalkozni: annál inkább szükséges figyelemmel lenni annak másik részére, mert ha igaz az is, hogy a ruhák ömaga kaban nem bizonyítják,

hogy Eszter hullájáról kerültek, mert természetes, hogy a ruha ömaga kaban nem bizonyít semmit, de ha az a ruha másé, s ha az a más oly körülmények között történt, mint elűnt Solymosi Eszter, ha bizonyítva van, a mint bizonyítva van, hogy az a ruha hogyan került elő, akkor már nem áll az ömaga kaban és nem vádlottak felmentésére, hanem elítélésére szolgáló adatot képez.

De hát azt is mondja a T. kir. tábla, hogy a ruhák egyenesen a vádbeli cselekmény ellenkezőjét bizonyítják, mert nincs rajtok véryom. — Ez azonban a zsidóknak ugyancsak gyöngye mentsege. Mert ha eltekintünk is attól, hogy Móricz vallomása szerint az áldozatul esett leány véreit kicsorgatták, azután pedig nyakát bekötötték, így a további véromlést megátolták; ha eltekintünk attól is, hogy a halotti dermetség beálltával a vér tovább nem foly s így természetes oka vagyon annak, ha a ruhák el nem véresedtek, ki képes azt egyáltalán meghatározni, hogy azok véresek nem voltak? Hogy a vizsgálat azokon véryomokat nem talált? az nem bizonyíték, mert ez akkor ejtettvén meg midőn már a ruhák nemcsak a Tisza vize behatásának kitéve voltak, de — mint bizonyítva van — azokat sokszor újra meg újra ki is mosták; így ha előbb véresek voltak is, a vér nyomait a sok mosás, a víz behatása szükségszerűleg eltüntette, s így a vizsgálat meg nem találhatta.

Bizonyítottak látszik mind ezek szerint, hogy a tek. kir. tábla indokai felettébb gyenge alapon nyugosznak, sőt nem egy tekintetben a bizonyítási eljárás folyamán bebizonyított tényekkel ellentétben állanak, következésképpen a felmentő ítélet támogatására alkalmatlanok.

Ha hozzájárul ehhez hogy a tek. kir. tábla a t. kir. tszék ítéletének indoklását el nem fogadta, mi által annak helyességét vonta kétségbe, akkor azon tudatban állunk szemközt a felmentő ítélettel, hogy annak indoklását a bizonyítási eljárás eredményében megtalálni nem is lehet.

Szembem állunk oly ítélettel, melyet meg kellett hozni maradjon bár annak helyessége kétséges; e szomorító — majdnem kétségbe ejtő — feltevés meggyőződéssé erősödik, ha tekintjük a tényeket melyeknek ékeszöllása oly hangosan vádolja a bűnösöket.

Tény, hogy Móriczot tanítja — ki zsidó létére nehezen hazudott javára — igaz mondanak, jellemzi, ki képzelt tehetséggel nem bír, mesét mondani képtelen.

Tény, hogy daczára annak miként hónapok óta atya s a zsidók hatalmukban tartják — ha ettől a halál eddig meg nem mentette — még sem tudták a törvény előtt tett vallomásának visszavonására bírni, — habár ily visszavonásnak csak nagyon ephemer érdeme lenne is; — tény tehát hogy a fu vallomása meg van erősödve.

Tény, hogy a zsidók egyike sem volt képes a kérdéses napon s időben való alibijét kimutatni, a mi a véghezvitt bűn esetén kívül, képtelenség.

Tény hogy Scharf József és neje nem tudják megnevezni azt, a ki gyertartóikat azon napon az asztalról levette, s így szembeötölő Móricz előadásának valódisága hogy azt Eszter tette.

Tény, hogy — a magát betegnek vallott — Wolner és neje april 1-én egész napon át azon szalma boglát őrizték, mely az udvarban volt, más okát pedig annak, hogy beteg ember a szabadban a hidegen tanyázzon egész nap, mikor a szobába is lehet, nem lehet találni, minthogy a boglát idegen szemek elől meg kellett védeni azért, mert abba Eszter holttettét rejtetették el.

Tény, hogy a dadai hullán csak egy keszkenyő találtatott, ez megerősíti Móricz azon vallomását, hogy az egyik keszkenyővel az áldozat nyakát kötötték be, a mi által ez későbbi használatra alkalmatlanná vált, valamint Tény az is, hogy a dadai hullának inge nem volt, mely körülmény szoros kapcsolatban áll azzal, hogy Eszter inge elvéresedett, tán egyébként is használhatanná lett, más ily ruhadarabra pedig — Roth Borbála kísérlete meghiúsulván — az illetők szert tenni nem tudtak.

Tény, hogy nemcsak az eszlári de az összes közelebbi s távolabbi zsidóság a büntetett nyomait eltűnteni igyekezett; s tény, hogy a vizsgálat meghiusításának cséljából hamis tanukat állított.

Tény, hogy Hersko Dávid az előbe állított 16 eszlári zsidó asszony közül Groszberg Leonéban ismerte fel azt, a ki neki azon ruhákat átadta, melyeket a dadai hullán megtaláltak, azt a Groszberg Leonét, a kire Cseres András is hasonlóképpen reá vall; tény e szerint hogy Solymosi Eszter ruhái Eszlárról kerültek a dadai hállára.

Tény az, hogy e ruhákba előre haladt feloszlásban levő holttest maradványai találtak beivódva.

Tény, hogy a dadai hulla nem volt annyira ideig a vízben, a mennyi idő szükség volt arra, hogy a keszkenyőbe kötött festék felolvadjon. Tény tehát, hogy a ruhán észlelt folytok nem e hulláról származtak.

Tény, hogy a hulla nem is volt Solymosi Eszter hullája, a mint e tekintetben elég a körmökre hivatkozni, melyek minősége minden tudalékos okoskodást semmivé tesz a kir. tábla szerint is.

Tény, hogy Schwarz Salamon a hulla usztatási kísérlet kedvezőtlen fordulata folytán

beismerő vallomást tett azért, hogy társait kimentse.

Tény, hogy Szmilovics Jankel és társai a bünpartolást beismerték.

Tény, hogy Schwarz Salamont a várii orthodox zsidók a sakteri szolgálatból azért bocsátották el, mert a törvény betűjéhez való ragaszkodását tulszigorúnak tartották, s tény hogy a zsidó törvény a vérdólozatos nemcsak nem tiltja, sőt Isten előtt kedves dolognak ismeri.

E tények kárlehetlen logikája pedig arra vezet hogy vádlottak bünösek.

A megsértett, halálra sebzett anyai szív mérhetetlen keserével járulok tehát a Nagyméltóság legfőbb törvényszékhez, eszedezvén, hogy mondjon ítéletet. Az itéletozásban — hitem szerint — nem csak böles belátása hanem annak sugallata is vezérelni fogja, a kinek örök mindenhatósága meghozza a napot, melyen igazságot nyerünk még a zsidó ellen is.

A legfőbb törvényszéki határozattól függ lesz-e az ügynek további folytatása, mert ha a sakterokismét felmentő ítéletet nyernének, a mi egyébként nem valószínű, mert a magas ítélőszék számtalanszor kevesebb bizonyíték alapján is, mint a mennyi ez ügyben nyilván fenn forog hozott már marasztaló ítéletet, következn fog a második rész, a magánvádló rendelkezésére álló fontos adatok alapján a bünper megújítása.

Szapuló.

„Pár év mulva, mikor majd az antisemitismus göze elpárolog“ mondja Eötvös Károly mosakodó beszédében; a képviselőház pedig »jégáldozat hallgatta végig“ a karó közö került rókát mondja a Pesti Napló. Pedig nagyon bajos dolog az a jégáldozat való mosakodó egy embernek, ki az eszlári világhírű rituális fürdő piszkába fülög bele merült s annak szenyét magán száradni engedte nem csak, hanem a sakter világ cloakájából elő turkált arany fényétől elvakulva, nem állotta mooskos kezével hozzá nyulni azon szentséghez sem, melyet nemzeti becsületnek neveznek.

Nincs oly tengere a tiszta vízének, mely ekkora szennyet lemosson! maga Eötvös Károly is akkorra reméli megtisztulását, „ha majd pár év mulva az antisemitismus göze elpárolog“. Tehát csak várjunk! Mi is azt hiszik, hogy pár év mulva nem lesz már küzdelme az antisemitismussal — hanem diadala. De akkor Eötvös Károly már nem tiszta ember lesz, de a becsület és tisztesség Prometheusa, kit naponként megmarczangolnak a közvélemény és népiélet keselyűi.

Eötvös Károly tudja ezt mind, a közelmúlt napok többféle tapasztalata sek keserűséget okozott neki, melyeket nehezebbek tesz a tudat, hogy azok megvannak érdemelve.

Bűne és szégyene súlyának érzetében már rég tartózkodik ő minden megszokott politikai s társadalmi szerepléstől, insultusokat is eltűrt hogy ne kelljen az észrevetlenség homályából kilépni, miről mint egyetlen mentő eszközről remélhetne, hogy az idővel a feledés sötétlenségéig fog sűrűsödni, amde a fátum kárlehetlen s ki annak haragját felidézzi, az többé boszuja elől kitérni nem tud.

Mert nincs hatalom, mely a szívnek szeretetet parancsoljon, ha az megvetést érez, s egy megbántott nemzet meggyőződését megtéveszteni, nincs eszköze a lángsznek, nincs furfangja a rabulistikának, nincs fénye a kincseknek, nincs könye a bánatnak.

Eötvös Károlyt is elérte fátuma: Vadnay Andor képviselő számadására vonta őt a feledékenységnek szánt bűnéért, s szavaiból a nemzet megsértett méltósága szólt, midőn odavetette a súlyos vádat: „Te voltál, ki a nemzet intézményeit, bírái becsületét, tisztességét hazugul megsértetted, s hitvány pénzért hazádat pellengére állítottad! felelő tetteidért a nemzet gyűlésének színe előtt!“

S a vádlott, megtörve a vád sulya alatt kénytelen volt belátni, hogy vannak bünök, miket se Isten se ember meg nem bocsát, s ezek között legnagyobb, leglesújtóbb — az ő bűne.

Elmondta a »legnehezebb« védelmet, saját védelmét, melyben a híres szónok silány rabulistikához volt kénytelen fordulni, csűrös-csavarásával azonban senkit meg nem győzött, senkit meg nem nyugtatott. Hiába ragaszkodott a régi méntességhez, hogy neki társai voltak a tetthen hiába hivatkozott a jövőre, mely ki egyenlítő igazol: a »ház jégáldozat hallgatta őt« szavait, méntességét nem kísérte a helybenhagyást a megbocsátást jelentő tetszés.

A mely hallgatásból mindenki, ő is megértette a súlyos, fellebbezhetlen ítéletet.

»Amire szolgáltál, megkaptad jutalmadat; van pénzed, mely az általd szolgált elvek szerint mindent pótol és jutalmaz — de tisztességet? azt ne keres, mert azt nem oly szolgálatért adják! a te tisztességed olyan milyent megérdemeltél“ . . .

A keserű pohár első csöppeje volt ez; a második az antisemitismus fellépése Kőrösön, Eötvös Károly kerülésében, hol mult vasárnap Szalay Imrét és Vadnay Andort nagyszerű fogadtatásban részesítette a megalakult antisemira párt: lesz még több is, melyekből

Eötvös Károly meg fog győződni, hogy az antisemitismus nem „göze“, hanem a viszonyok és tapasztalatok által megérlelt eszme, melynek vannak lelkes hívei, elleni, harca küzdelmei — de végre lesz diadala s diadalnak sikere, áldásos eredménye, mikor ő és keresztény zsidó társai kénytelenek lesznek legyőzve visszavonulni „azon tisztességgel, melyet megérdemeltek“ . . .

Országgyűlés.

Mult heti tudósításunk óta megszavazták az egész költségvetést a képviselőházban.

A vallás és közoktatási költségterv tárgyasáról jan. 23-án Irányi Dániel sok példát hoz föl annak bizonyítására, hogy Magyarországon olyan vallászabadság sincs, mint Ausztriában, mert itt baptista felekezetet üldözik. Tagadja, hogy ő idealista volna s végre a következő határozati javaslatát ajánlja a háznak elfogadásra: »A vallás és közoktatási miniszter terjeszzen elő törvényjavaslatot a vallászabadság iránt.«

Somssich Pál a kaposvári hatosztályú gimnázium érdekében szólal fel, melynek 8 osztályúvá tételét már tíz év előtt megígérte a miniszter: miért is azt a kérdést intézi most hozzá, van-e szándékában ígéretnék eleget tenni? A gimnáziumnál működik 10 tanár az igazgatóval együtt. Az alap megbírja még egy tanárnak a fizetésével kellene hozzájárulnia. Kaposvár központja a megyének, tehát a kívánság egy 8 osztályú gimnázium felállítását illetőleg jogos.

Szóltak még többen helyi érdekű kérdésekben, az eredmény — Irányi javaslatának elvetése s a költségvetésnek változtatás nélküli megszavazása volt.

Január 24-én az igazságügyi költségtervnel megindult a panaszok árja egyiknek ez, másinak az a baja, nohát annyira igaz, hogy igazságügyi szervezetünk jó gymrom embernek nem is igen lehet kedvére. De hát azért miniszterkedett Horváth Boldizsár egész táborokarával, azért rongálta meg igazságszolgáltatásunkat egész alaposan, hogy ember legyen, a ki helyre hozza, oly panaszokkal pedig, melyekkel a képviselő urak előálltak a javulás útjára ugyan soha se lépünk.

Kozma Sándor főügyész azaz bocsánat, Veszter Imre letenyei képviselőt (azon viszonytál fogva, melyben köztudomásúlag e két ur egymással áll, nagyon könnyű őket össze-téveszteni) az a kíváncsiság bántja, valjon Pauler miniszter antisemita-e vagy sem?

Megfelelt azután a képviselő ur kérdésére a miniszter úgy, hogy nem feleltik el mostanában azok, kiknek utjába áll, meggyőződhet-e ezek az urak arról is, hogy nem ők azok kik Pauler miniszter ur állását rendithetnék.

Vadnay Andor Ötvös Károlyhoz szól — azon tisztelettel, melyet érdemel — felhíván, hogy miután a t-eszlári ügyben pénzért vállalkozott arra, hogy a magyar bírói kar becsületét sárba tiporja, álljon elő azon adatokkal, melyekre meggyalázó állításait építette.

Január 26-án felelt Ötvös Károly a telhivásra, védelmezte magát, úgy, hogy a tényt, melyről Vadnay vádolá maga is kénytelen volt elismerni, sőt sakterbuzgalmában ugyanazon rágalmat részben még ismétlé is. Nem igaznak mondá azt, mintha ő a magyar bíróságok jó hírnevének ártani akart volna; amugy gondolomra csendbízatosokat emlit, akik valahol börtönbe kerültek s ily módon bizonyítani ipar kodik, hogy csakugyan kínzás járja még most is Magyarországon a bíróságoknál. Elmondá, hogy az prókatori honorárium nem volt olyan sok, amilyenek azt a hirlapok mondták s »per longum et latum« ömlengott a zsidók mellett, nagyokat pókve hol Pauler miniszter, hol a főrendek ellen. Ez volt Eötvös Károly mult szobati beszédének tartalma.

Végig tárgyalattott ezután a költségvetés is minden baj nélkül s megszavazattott.

E napon s 28-án került napirendre a honvédelmi miniszterium költségterve: szót B. Fejérváry Gyula államtitkár, miniszterjelölt, katonának nagyon miniszteresen, miniszternek nagyon katonásan szolt, olyat pedig, mely az irányában bizalmatlanságot eloszlathatta volna, mit sem mondott. A függetlenségi párt részéről hangsúlyozva lett ismételve az önálló magyar hadsereg szükségé.

A hang eloszlott, elhangzott credmény mi sem lett.

A tárgyalás sorát a pénzügyminiszteri költségterv megvitatása zárta be, e tárcza költségvetésének tárgyalásával nagy szában vitákat vártak hiába nem volt semmi, apró mit sem jelentő csatározás az egész, ha egyáltalán ezt is megengedi a képviselő urak közönye; de rültséget idézett elő midőn Orbán Balázs a mammlukokat emlitvén, jó Péchy Tamás elnök ur megkérdezte, kit ért e kifejezés alatt; Orbán nem magyarázta meg talán azért, mert ország világ tudja, hogy aligha az ellenzéki képviselőket értette. — Alig vett más fél ülést igénybe e legfontosabb tárcza költségeinek tárgyalása, s hogy változtatás nélkül elfogadta tott tán, mondanuk sem kellene.

Tegnap került tárgyalásra a főrendiház üzenete a keresztény-zsidó párosodás iránt. — Tiszta miniszter elnök pártja klubjában inditványozta a napi rendről való letételeit; bizonyosan akként is történt.

HIREK.

A nemesvidi vegyes ipartársulat január hó 27-én jótékony célú zártkörű tánczvizalmat rendezett, mely tánczvizalom egyike volt környékünk legsikerültebbjének. A nagyszámu szép közönség határtalan jókedvébenjárta egész világos virradtig a legszebb rend és összetartásban mi a rendező uraknak dicséretére válik. A szép hölgyek névsorára vonatkozólag, ne hogy tudósításom igen hosszú legyen csak annyit írok, hogy mind igen szépek voltak. A tánczvizalom jótékony céljával lévén összekötve a megleltet kedves vendégeink közül voltak kik a nemesvidi vegyes ipartársulatot felül-felvezetessel is megörvendezteték és pedig: Nt. Csurda József helybeli káplány ur 1 frt. Hivatalos Róza helybeli úrnő 1 frt 50 kr. Horváth Borbála helybeli úrnő 50 kr. Karácsony István helybeli iparos ur 20 kr. Tek. Kiss István helybeli apógyászterész ur 2 frt, Kornics Ferenczné úrnő 2 frt. Kosár József szócsonyi tanító ur 40 kr. Nagyfi József helybeli föld-birtokos ur 50 kr. Stern Ede helybeli tanító ur 20 kr. Steiner János nemesdedi segéd-jegyző ur 30 kr. Tek. Smoóss Pál helybeli földbirtokos ur 1 frt. A felülvezetés összege 10 frt 50 kr. A kedves felülvezető urak és hölgyek sziveségükért fogadják a társulat forró köszönetét.

Telephon kísérletet tettek a helybeli állami távirtda állomásról Pécsre, melyek a jelen volt szem, illetve fultanuk szerint kitünően sikerültek. A hangfogóba belémuzsikált Szimplicius is rögtön Pécsről kapta a tapsot. Nagyon kíváncsok volna, ha távirtda állomásunk a főváros és egyéb nevezetesebb városok közt telephon összeköttetés hozatnék létre: a telephonnal való közlekedés talán kevesebbe is kerülne a távirtdánál.

A debreczeni ref. zsinat alkalmáról a református lelkészek ruházata is szóba jöven, elhatározatott, hogy ezentul magyaros szabású egyforma ruhában járjanak a papok. Mivel a mai világban, midőn a férfi ruházat tekintetében általánosan a kosmopolita pantallón és kabát divik, kevés szabó van, ki jó állásu magyar ruhát kiállítani tudjon, a ref. urak figyelmébe ajánljuk Svitelszky Endre kaposvári magyar szabót, ki amellet, hogy tisztességes keresztény emcer, egyuttal jeles, szorgalmas iparos is, a ref. papok új ruházata tekintetében kiadott szabályok és rajzok birtokában van. sőt már öltönyt e nemből a teljes megelégedésére készítet.

Lang Frigyes Vilmos tánczitanító folyó hó 5-én kedden a Korona vendéglő nagytermében 4 heti tánczitanítás után zártánczkoszorút rendez, belépti-dij 60 kr.

A kaposvári egyesült ipartársulat 1884 évi február hó 2-án a „Korona” vendéglő dísz nagytermében jótékony célú zártkörű tánczvizalmat rendez. — Belépti díj 1 frt. — Kezdeté pont 8 órákor. — Belépti jegyek előre válthatók Hagelman Károly ur kereskedésében és este a pénztárnál. — Felülvezetések köszönettel fogadattván, hírlap utján nyugtáztatnak.

A karádi fiataliság február hó 23-án azaz vasárnap az iskola javára jótékony célú műkedvelői előadást rendez, a „Falurosszát-fogják előadni, ez alkalomra sikerült Hotay Kálmán urat a nagykanizsai szintársulat első rendű komikusát megnyerni, ki a nemes czélt tekintve egész készséggel buzgólkodik a közreműködőkkel együttessen a sikeren.

Az ellopott pénzes láda. A főváros közönségét még ma is folyton a fővárosi főposta épületéből ellopott 240000 frtot tartalmazó ládának rejtélyes eltűnése tartja leköte. Egyrészt a veszendőbe ment pénzösszeg nagysága, másrészt a rendkívüli ügyességgel és bátorsággal véghezvitt cselekmény adnak az esetnek kiváló érdeket és fontosságot. A gyorsan és pontosan megéjtett nyomozás nem vezetett semmi eredményre. A rendőrség teljesen elvesztette fejét és úgy áll ma a dolog, hogy a legéskélyebb nyomtalanában a vizsgálát vezetésére hivatottak az egyik téves irányból a másikba csapnak át. A rendőrség izzad, a közönség mulat — a sok Mihászna Andrásón. Az utcsa suhanokok tréfálva kérdik egymástól: „nem láttad a postaládát?” — a sángerájokbén ugyan — e tárgyról tréfás darabokat adnak elő — a rendőrség rovására, s a publikum mulattatására. Az esemény rejtélyessége folytán furcsábbnál furcsább kombinációk szárnyalnak szét a fővárosban, s általában elmondható, hogy itt most minden ember pénzes ládát keres. A rendőrség, mint mindig midőn a tetteseket kiszimatolni nem tudja, ugy most is a posta lopást a hirbedt kalandorral Somoskeőy Gézával hozza összeköttetésbe. Hirszerint Somoskeőy az elmúlt év végén — titokban — meg is fordult volna Budapestnél áruhákban és hogy nevére Londonból érkeztek levelek ide. Mind ez azonban pusztá kombináció. Általános nézet különben az, hogy a lopást csak is oly egyének közreműködésével követhették el, a kik a főposta hivatalos titkaiban és a főposta helyiségeiben alapos ismeretekkel bíriak.

Nem tréfa hanem tény. A bucsu szent lászlói vásáron január 25-én történt. Bevezetett a gondór s torzon-borz hajú cigány meg lehetős erőben és jó husban levő pej lovat eladás végett, a cigány körül ólálkodtak a lókupez veres hajú izgek is, egynek közülük

feltűnt a cigány pejkoja, s kérdi, cigány eladó-e ez a pej? igen szólt a cigány eladó, nincs-e benne hiba? jaj nágyasakos urák, de hogy nincs ebbe a loba, ákkorá ás hiba hogy el se hisik, lássák ás urak ez s a magába igen sip, de mindig sántit, azért nem is merem igen bizsthtnyí ás urákát, mert ha most megszik is visszahozzák. Erre a pábeszédére főlemeli a zsidó a lólabát ott a lótalpán tá-tong egy szeg, a zsidó leereszti a lólabát s egy pár lépésre tovább megy s a körülálló hasonszörű zsidóknak imigy szól az iczig „nű Szhámi, ez a botha czhigány nem is thodja, mily kínos ez a phej lu, thudod mit én már láthum a hibát, edj nodj monkhó szhög menthe a ló lábábó, s az osthoha cigány nem vheszi észre. thodod én kiveszem, s meglátod, hodj khapom ezért a phejkoért a zalaegerszegi Bálinth vásárkor 200 phingót. Dictum factum a zsidó szrokle lefizette a lóarárt 30 forintot. A more pedig elég vidor arezzal távozott a vásár áttelini korcsmában a hol aztán cigány társának elmondá, miként sikerült a furfangos zsidót befonna. Sokat tündött a more, mikép lehetne a sánta pejkón tudalni és azon ötletre jött, hogy a folyton sánta lólabába szeget ver, legalább a verő majd azon gondol-ra jön, mire ugyan csak a zsidó Szrofe jött. kivette a lólabából ugyan a szeget, de hiába, mert mindig fog sántítani, a zsidó Szrolet most az bántja legjobban, hogy találkozott nálánál nagyobb zsidó is, a mit pedig eddig maga a Szrole se hitt, Sz.

Javul az egészségiállapot Budapesten. Mult év szeptember havában élve született Budapesten 1236 gyermek, elhalt 868 egyén, (ezek közül 57 utról jött a fővárosba). A születések többlete tehát 368. Ez év kilencz havában 10834 születés és 9863 haláleset fordult elő, mely időszak alatt tehát a születések 971 esettel haladták meg a halálozásokat. A mult év ugyanezen időszakában, vagyis kilencz hónap alatt évszületett 10554 gyermek, elhalt 10451 egyén, s így a születések többlete amaz évben 103-at tett. A mult év népesedési mozgalmá tehát, vagyis a közegészségi állapot Budapesten jóval kedvezőbb az előbbi évinél.

A nagy-atádi polgári olvasó-kör könyvtára javára f. 1884. ik évi február hó 9-én a „Korona” czimű nagyvendéglő termében zártkörű tánczestélyt rendez. Belépti díj személynként 60 kr. Kezdeté esti 8 órákor. Felülvezetések köszönettel fogadattanak.

Mit vár a külföld Magyarországtól? A külföld figyelmé a magyarországi állapotok iránt napról-napra fokozottabb mérvben nyilvánul. Az országházi karzatokon, a muzeumokban, s egyéb nyilvános közintézetek helyiségeiben minduntalan bele botlik az ember egy-egy kérdészködd idegenbe, a kit a szokatlan ábrázat s nyelv rögtön elárul — külföldinek. E szokatlan érdeklődés nyitja, a zsidó kérdések elemi erővel való fellépte Magyarországon, mely a kevésbé elzsidósodott országok és népek figyelmét világszerte lekötötte. Európa legtöbb államában fellépett a zsidó kérdés, de sehol oly gyorsan és élesen mint Magyarországon. A külföldi látogatók ószintén bevallják, hogy a zsidó hatalom és lefolyásnak teljes megtörésére a külföldön egyedül a magyar tártják hivatva. Magyarország volt védbástyája Európának a törökök ellen, itt kell megszabadulnia a keresztény világnak az annyi nyomort előidéző zsidó urabontól is. Ekként beszél a külföld. Ezért a nagy érdeklődés Magyarország iránt. A napokban távozott el a fővárosból Schmeitzner Ernő németországi antisemita, ki szinte kizá-vólag azon szempontból jött, hogy a magyarországi eseményekkel és a vezér egyénekkel megismerkedjék. Schmeitzner Szászországból, Chemnitzből való, hol neki igen fényes könyv kiadó vállalata van, s a hol egy antisemita irányu havi folyóiratot is ki ad. Schmeitzner igen művelt, szép külsejű fiatal férfi, ki hazájában jelleme és tehetségeinél fogva tekintélyes állást foglal el. Fővárosukat igen megszerette, jól töltötte idejét s a magyarság, ugy főként az antisemita ügy állásáról alaposan informáltatta magát. A legjobb emlékekkel hagyta el fővárosunkat.

Még a rabok is zsidónak dolgoznak. Szederkényi Nándor orsz. képviselő interpellálta az igazságügyi minisztert a feyházi munka megszüntetése tárgyában, melyre nézve az iparosok már annyiszor megtették jogos panaszait — haszatlanul. Pauler az igazság ügyminiszter eladta válaszában, hogy jövőre a rabok és feyhenczek vállalkozók részére nem dolgozhatnak. hanem egyedül csak is az állam szükségletére való ipariczkek előállítására fognak alkalmaztatni. A miniszter válaszá-t nem nagy meglepéddel fogadja az, a ki a viszonyokkal ismerős. Az ország minden feyházában sőt a börtönökben is zsidó vállalkozók szákmányolják ki a majdnem semmibe kerülő rabmunka erőt, s ezáltal sok szolid iparost tönkre téve, önmaguknak óriási hasznot teremtenek. Így például a budapesti államilag segélyezett kötőgyár tulajdonosa L. B-nek a véci és M. nostrai feyházákban 60-nál több gépe foglalkoztatja a feyhenczeket, s ugyan ez a zsidó a miniszteri nyilatkozat előtt pár nappal a lipótvári feyházába is 20 gépet szállított. Miután pedig e zsidó vállalkozók az

állammal hosszu időre szőlő szerződéses viszonyban állanak, a miniszter válaszának értelmét messze távolban kell keresni. Évek során keresztül a rabok és feyhenczek továbbra is a zsidónak fognak dolgozni és csak azután kerül az államra a sor. Addig minden zsidó vállalkozó legalább is kis milliomos lesz és addig bizon sok szolid keresztény iparos háza felett megütik a nagy dobót a Tisza kormányzat megdicsőítésére.

Antisemita bál volt Keeskeméten január 7-én, — melyre Vadnay Andor Keeskemét város képviselője is lejtött, valamint Szalay Imre is, pártunk kitünő tagja. Fényes és nagy-szerű volt e bál, meiyen vidékiek is nagyszámmal vettek részt, a helybeli antisemita polgárok is oly sokan voltak, hogy a „Pró-féta” vendéglő termei zsufolóság megteltek. Szólt a zene, vigan tánczolt a fiataliság s az öregek ajkairól pedig felhangzott egy-egy „zikzene” nóta. Csupán magyar és lengyel nemzeti tánczot jártak. Volt Istóczy Onody s Szalay csárdás is:

Hallotta khend Áron, Hogy mi thörtént Eszláron?

Tartott a jókedv kivilágos-kivirradtúg s a vendégek azon óhajjal széledtek haza felé: Vajha minél előbb eljönne az idő, hogy a magyar nép hyénától a zsidóktól megszabadulva, ismét olyan boldog és szabad legyen, mint egykor.

A budapesti fővámház botránya. E lapokban emlíst tettünk már azon botrányos esetről, a melyre Wahrmann Mór, der Gewaltige gnoise Deputirter, Gentleman, Patriot éppen nem lovagias eljárása szolgáltatott alkalmat a budapesti jóváhízálnál. Hogy olvasóink emlékeztet felfrissítsük pár szóval ismételiük e tényállást. Wahrmann Mórnak egy sugárúti palota után kivetett s lefizetett átiratási ille-tékből pár ezer forint mint túlfizetett összeg visszajárando volt. A pénzügyi szabályok szerint azonban a kincstár csak azon esetben téríti vissza az ilyen túlfizetéseket, ha az illető fél aziránt folyamodik. Ellenkező esetben a kincstárt illeti az. Wahrmann a fenforgó esetben semmit sem tudott arról, hogy neki a kincstáron visszakövetése van. Egy szerencsétlen vámházi hivatalnok követte el a ballé-pést, hogy hivatali állásával visszaélve, jó sárp reményében a hivatalos titkot Wahrman-nak elárulja. Wahrmann fel is vette a pénzt rögtön zsidó élelmességgel, s egyuttal Szapáry Gyula gróf pénzügyminiszternek — a hivatalnok nevének elhallgatása mellett — az egész dolgot, t. i. azt, hogy egy hivatalnok által értesült ez ügyben, dicsékedve elbeszélte. A pénzügyminiszter a legszigorubb vizsgálatot rendelte el a hűtlen hivatalnok kipuhatólása czéljából. — de haszatlan, mert annak neve végleg homályban marad. Miután pedig bün-hódni valakinek mégis csak kellett, tehát egy helyett megbüntettek hatot. A vizsgálat a napokban fejtezlett be olyképen, hogy 4 felsőbb állásu tisztviselőt nyomban más helyekre tet-tek át, 2 alsóbb rendűt pedig véglet elcsaptak. A vámházban és általában a pénzügyi hivata-lorkban iszonyu az elkeseredés Wahrmann el-járása miatt, a miáltal több keresztény család nyomorúságát idézte elő — csupa zsidó hen-czegésből és valószínűleg malitiából ír. No de hát jó ez azért csak így is.

Válasz a Társadalomnak. A főszerkesztő ur felel, legalább egy adressálja azt a pszokkal feleresztétt vizözönt, melyet lapja mult számában megereszt. Nem követjük, nem követhetjük e térre, melyet tisztességérzetünk tilt elölünk, mínem fogunk sárral dobálódzni de hevet-havat összehordozó mentegőteit sem kísérhetjük megjegyzékekkel, mert annak nagy részét nem értjük, nagyobb része pedig oly alant jár, hova lealacsonyodni nem tudunk. Személyünkre vonatkoztatni kívánt megjegyzéseit pedig épenággal mint értelmetlene-ket vagyunk kénytelenek mellőzni a 15 per-czentes talányokkal együtt: melyekre csak azt válaszolhatnánk, hogy a „főszerkesztő ur” nagyképűsködő válaszában — mellyel ő maga bizonyára nagyon meg van elégedve — mi 1/2 o szellemet se találunk. A dolog érdemére pedig: Miután a főszerkesztő ur a nyilt le-vele adott válaszában tagadja, hogy a „Tár-sadalom”-ból idézett szemelvények a keresztény morállal és a tisztesség helyes fogalmával el-lenkeznek: kénytelenek vagyunk előbbi nyilatkozatunk fentartása mellett, újra határo-zottan kijelenteni, hogy az általunk a „Tár-sadalom”-ból idézett részek, azokban foglalt irány s elvek a keresztény morállal s a tisztesség helyes fogalmával homlok egyenest el-lenkeznek, mint olyanok veszélyesek s így nem csak minden keresztény, hanem minden tisztesség ember által kárhözvátandók és elve-tendők. Azért még egyszer el is ilyen „Tár-sadalom” félékkel a társadalomból! M. N.

Mai számunkhoz van csatolva Winter Adolf Stettini gyártulajdonos és a javított köszvény készülék s az electropatikus talpme-legítő feltalálójának hirdetése. Midőn arra fel-hívjuk t. olvasóink becses figyelmét egyuttal megjegyezzük, hogy a köszvény, ideg és csuszó lántalmakban, s ezek következményeiben szen-vedők Winter Adolf ur készülékeit sikerrel használhatják, ismerőseink között is többen vannak kik e készülékek hasznosságáról el-ismérológ, sőt dicsérológ nyilatkoznak.

Ismételve felkérjük lapunk azon tisztelt megrendelőit, kik a lap árával a mult évről hátralékban vannak, hogy tartozásaikat kiadóhivatalunknál mielőbb kiegyenlítsék; egyuttal hogy ez évre czimszalagjainkat teljesen megnyomat-hassuk, s lapunk olvasóinak számáraal tisztába lehessünk, felkérjük régi előfi-zetőinket, hogy előfizetéseiket illetve megrendeléseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek. Kiknek pedig mutatvá-nyul ez ideig példányokat küldöttünk s lapunkat járattni nem kívánják, meg-kérjük, hogy e számot visszaküldeni sziveskedjenek, hogy e részben tévedés-ben ne tartassunk mi sem, kiknek a nyomtatandó példányok számát biztosan kell tudnunk.

KÖZGAZDASÁG.

A nagyatádi gazdasági kör ez évi január 4-én rendes közgyűlést tartott, mely alkalom-mal jelentős tétetett a körnek, hogy egy régibb határozata folytán a létesítendő állat és gazdasági eszköz kiállítás „előrajza” elkészült; az előrajz hirdetés alakjában kinyom-tatni és az érdeklődő közönségnek szétküld-teni határozatott. Megemlítjük beöle a kö-vetkezőket: a kiállításban résztvehet minden somogy megyei gazda, s a kiállítandó tárgyait tartozik 1884. april 2-ig Hirsch Adolfnál Nagy-atádon bejelenteni. A kiállítás 1884. május 18 és 19-én lesz. A kiállítás tárgyai hat csoportba soroztatnak: I. szarvasmarha, II. lovak, III. juhok. IV. sertvések. V. szárnyasok, VI. gazda-sági eszközök. A versenydíjak arany, ezüst pénzekből és dicsérol oklevelekből állanak. A ki-állítás másodnapján vagyis május 19-én lóerő mérés és löverseny rendeztetik. A rendező bizottság elnöke: gr. Széchényi Ferencz, tag-jai: Chernel Gyula, Marton Lajos, Hirsch Adolf, Török Zsigmond, Papp Sándor, Bara-konyi Károly, Vímola Károly, Deszáchy Józ-sef, Horváth János, Böröndy Lajos urak. A kiállítás sikeréért a gyűlésen nyilvánult nagy érdeklődés és a bizottság tapintatos összeállít-ása kezekedik.

Kaposvári piaci árak.

Február hó 1-én.

Table with 2 columns: Item name and Price. Buza 8 frt 80, Rozs 7 frt 20, Kukoricza 5 frt 80, Árp 5 frt —, Zab 5 frt 60, Hajdina 6 frt 70.

Szerkesztői üzenetek

Honleány. Eltettük a többihez, nem messze van az idő, midőn ismét elővesszük. Bokaházára magán levélben válaszoltunk. Tab. A naptárakból elfogyott a második küldemény is, türelmet kérünk. Miszla. Benits Antal és Nehr Károly itt Kaposvárott. Az árakat jövő számban közöljük. Rákos-Palotára levelet írunk.

Szerkesztésért felelős:

Szalay Károly.

HIRDETÉSEK.

1889. sz. 883.

Árverési hirdetmény.

Borbély János csatlakozó végrehajtó és Joki-vics János korábbi végrehajtónak Máté Józ-sef és fia Máté József darányi lakosok ellen 100 frt, illetve 60 frt tőke követelése és járú-lékai iránti végrehajtási ügyében. 1. Az 1884. évi aprilis hó 16-ik napján d. e. 9 órákor Darányban község házánál meg-tartandó nyilvános árverésen árverés alá be-csájtatik, a kaposvári kir. törvszék szigetvári kir. jbiróság területén levő darányi 25. szjt-kvben fekvő A. I. 1/2 teleknek Máté Józsefet illető fele a Máté József javára bekebelezett haszonélvezeti jog fentartása nélkül 1081frt-ban meghatározott kiállítási árban.

2-szor. Ezen árverésen a fenn körülrít ingat-lan a kikiállítási áron alul is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingat-lan becserének 10% -át vagyis 108 frt 10 krt készpénzben, vagy az 1881. 60. tcz. 42. §-ában jelzet árfolyemmal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt ovađékképes értékpapirban a kiküldött kezé-hez letenni, aragy az 1881. 60. tcz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előle-ges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elis-mervényét átszolgáltatni. Szigetvárott a kir. jbiróság mint tkvi ha-tóságánál 1883. év decz. hó 5.

Zsiga, kir. aljárásbíró.

4. évf. Kaposvártól az előfizetés. Megjelenés. Egész évre. Fél évre. Negyed évre. Egy könyvkeres. Nagy. Azok, ki-ván azért lássanak is hol itt, he-legek töm-ban bebort-meztető sz-éppen azol-s a velűn-szomszédos-helyezett-vagy a m-akartak l-semmit. A-veszett, ör-gódt felsz-ítés mind-rejtő vulk-S folyt-mind keve-halmozás-nyomorult-ingatlan-nyes kive-munkán-silánya-csalás eze-tere, az e-vagyonai-az állami-oly béke,-fegyverbe-ságot, mel-sébség n-erszerszer-tozást vár-azért foly-dergés ko-a bárony-tésének go-S ime-t lehetlens-tenészei-a koznak. Bécsben-rosban, az-ki borzalt-tegyen m-mány ost-a rendőrs-az egyén-geszi mi-badságot-tositotta; a gyilkos-rém árny-morultaka-egyik tiz-miatt, —-iási me-irtokába-tén beval-hogy is f-ember h- a másik-nem taga-hogyhát-gévé lett-tolni leh-keresked-az ő pap-hogy a p-kákát j- bűntetést-dulásána-krajczár-a zsidó-l-gésének-ez éhez-gyökerét-nyent, c-ezrelje.